

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В ПЕРІОД РАДИКАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В. Хмелько (кафедра соціології НаУКМА)

Аналіз структури зайнятості в Україні та її особливостей в період радикальних трансформацій здійснюється на основі даних двох загальноукраїнських вибіркового опитувань, репрезентативних для домогосподарств України та їх дорослих членів (у віці від 15 років). Опитування проведені у сезони сільськогосподарських робіт - у червні-липні 1995 та 1996 років - шляхом наочного інтерв'ю за місцем проживання респондентів у містах, селищах міського типу та селах усіх 24-х областей і Криму опитувальною мережею Київського міжнародного інституту соціології за методичною, консультативною та фінансовою підтримкою Світового Банку. У 1995 році опитано 4567 респондентів у 2020 домогосподарствах, а у 1996 році - 5403 респонденти у 2317 домогосподарствах.

За рік між двома обстеженнями частка економічно активного населення помітно зросла — від 74 % до 81 %, але це зростання відбулося в основному за рахунок осіб непрацездатного віку. Частка їх економічно активної частини зросла на 14 % — з 56 % до 70 %, в той час як частка економічно активної частини населення працездатного віку зросла лише на 1 % — з 85 % до 86 %.

Влітку 1996 р. рівень зайнятості населення — без урахування зайнятості у сімейному підсобному сільському господарстві — був на 5 % нижчим, ніж у 1995 р. — 56 % замість 61 % від загальної чисельності трудових ресурсів. Але з урахуванням зайнятості у сімейному підсобному сільському господарстві рівень зайнятості за рік практично не змінився — 93,0 % у 1995 та 93,8 % у 1996 роках.

Серед економічно активного населення у 1996 р. зайняті тою чи іншою мірою у сімейному підсобному сільському господарстві склали 75.3 % (у 1995 — 75.8 %); зайняті повністю або частково працею за наймом — 49.4 % (у 1995 — 59.7 %), а зайняті якоюсь мірою підприємництвом (здебільшого — самозайняті) — 9.3 % (у 1995 — 6.8 %).

Проведений аналіз свідчить про широке розповсюджен-

ня в Україні в період радикальних трансформацій економіки суміщення різних типів зайнятості, хоча зараз, коли зменшується кількість робочих місць для праці за наймом, скорочується й частка тієї частини економічно активного населення, яка суміщує різні типи зайнятості (42.4 % у 1995 р.)

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРЕДМЕТ ІСТОРІЇ СОЦІОЛОГІЇ ЯК НАУКИ

О. Погорілий (кафедра соціології НаУКМА)

Загальну логіку становлення і розвитку будь-якої наукової дисципліни можна розглядати як єдність загального, особливого і одиничного. З цього погляду історія соціологічної науки виступає втіленням певних загальних тенденцій розвитку та зміни парадигми науковості від античної доби до сьогодення, водночас її можна розглядати і як реалізацію особливого виміру (перспективи) осмислення явищ і процесів соціального життя, і, нарешті, як цілком унікальну біографію наукової дисципліни, втілену у конкретних персоналіях, концепціях, специфічних методах і термінологіях і т. ін. Одним із унікальних моментів бібліографії соціології виступає досить рідка “презентація” її як окремої наукової дисципліни і дещо завищений, у порівнянні з іншими суспільними науками, рівень проблематичності ряду базових понять (мультипарадигматизм). З цим, у свою чергу, пов’язана неоднозначність підходів до питань структури і функцій соціологічного знання, співвідношення соціології і соціологічної думки, періодизації історії соціології.

Стосовно останньої проблеми погляди фахівців іноді тяжіють до крайніх позицій — прагнення проектувати на історію соціології сьогоденні уявлення про критерії наукової точності понять, з одного боку, і прагнення цілком ототожнювати історію соціології з історією соціальної думки, недооцінюючи якісної відмінності між просто соціологією і власне соціологією — з іншого боку. Уникаючи крайнощів і “суперечок про слова”, слід зважувати і на таку обставину як комплексність предмета соціології як науки, кількарівнева структура соціологічного знання, плюралізм теоретичних парадигм соціології. Перші елементи соціологічного знання постали ще в античні часи, проте аж до часів О. Конта були фактично інкорпоровані у політичні системи філософії та спеціальних наук. Тут історія соціології ще безпосередньо поєднана з історією соціальної думки. Диферен-